

Ключові компоненти системи ідентичності українських жінок в умовах життєвих викликів

Ганна Валенса

магістрантка кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: ValiensaHA@krok.edu.ua

Ольга Васильченко

доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: OlgaVM@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0002-2502-8072

Дослідження ідентичності 60 українських жінок в умовах життєвих викликів базувалося на інтегративній методології на основі підходу раціогуманізму Г.Балла (Балл Г., 2017), що дозволило створити холістичну картину функціонування системи ідентичності особистості. На відміну від традиційних досліджень, які спрямовані на вивчення окремих аспектів ідентичності, запропонований підхід синтезує часові, функціональні та онтологічні аспекти ідентичності в єдину 11-параметричну модель і дозволяє описати складне явище ідентичності більш комплексно.

Часовий вимір розкривається через аналіз наративної ідентичності за моделлю Великої Трійки (McLean, K., 2020), що включає мотиваційно-афективні теми (MAT), автобіографічне міркування (AR) та структурну організацію наративу (ST).

Функціональний вимір досліджується за допомогою опитувальника динаміки рольового спектру ідентичності (ДРСІ), де кожен із **чотирьох** параметрів – Дитинство (споживання матеріального і смислового), Юність (матеріальне споживання і смислова продуктивність), Дорослість (подвійна продуктивність) та Зрілість (матеріальна продуктивність і смислове споживання) – відображає специфічні адаптаційні стратегії, які відповідають 4м етапам дорослішання і гарють унікальну роль у функціонуванні системи ідентичності дорослої людини, забезпечуючи гнучність та водночас стабільність саморозуміння у мінливих зовнішніх та внутрішніх умовах.

Онтологічний вимір операціоналізовано через аналіз самоопису «Хто я?» Куна-Макпартленда (Kuhn, M. H., & McPartland, T. S., 1954), традиційні 7 параметрів (24 показники) якого об'єднано на основі компонентного аналізу нашої вибірки в **чотирикомпонентну модель** - Соціально-Комунікативний, Рефлексивно-Діяльнісно-Фізичний (РДФ), Матеріально-Фізичний (МФ) та Перспективний компоненти.

За допомогою компонентного аналізу на основі такої **11-ти параметричної інтегративної моделі ідентичності** було виділено 5 ключових компонент ідентичності українських жінок в умовах життєвих викликів:

Компонент 1: Гіперпродуктивність та Усвідомлена дієва присутність (Зрілість-Дорослість-РДФ) - активна реалізація, відповідальність та

сфокусованість, уособлює зрілу, функціонально ефективну позицію, яка є ключовою для адаптації в кризових умовах.

Компонент 2: Переосмислення себе (Автобіографічне міркування (AR), Юність та Перспективне Я (негативно)) - пов'язує процес глибокого осмислення актуального досвіду (AR: Сенсотворення, Дослідницька обробка) з роллю Юності (фаза пошуку та самопроекування), яка виступає рушійною силою творчої рефлексії та перевинаходу себе. Негативний прояв тут Перспективного Я говорить про важливість переосмислення актуальних та минулих подій перед формуванням здатності планування та розгляду перспектив майбутнього – принаймні для нашої вибірки, жінок в умовах життєвих викликів. Також неможливість планування може бути природним чином пов'язана з незавершеністю самого факту викликів війни, що наразі тривають.

Компонент 3: Практичність у соціальних зв'язках (Соціально-Комуникативне і Матеріально-Фізичне Я) - об'єднує змістовні аспекти ідентичності, орієнтовані на зовнішнє середовище, соціалізацію та матеріальне забезпечення, тобто отримання певних переваг та задоволення інтересів в соціальному оточенні, елемент соціальної згуртованості.

Компонент 4: Дієвий реалізм в опрацюванні травми (Дитинство, РДФ, МАТ (негативно)) - вдоволення базових потреб та емоційне відреагування Дитинства, його щира потреба у споживанні без необхідності бути відповідальним, вразливість, до залежності - пов'язується через Усвідомлену дієву присутність (РДФ) із негативним Мотиваційно-Афективним Тонем (МАТ) в наративі, можливістю ділитися важкими переживаннями та бути почутими в часи життєвих викликів. Цей аспект говорить про потребу підтримки, зокрема терапевтичної, що дає можливість учасницям дослідження залишатися продуктивними у життєвих викликах.

Компонент 5: Структурна Цілісність Наративу (Структура наративу ST) - чіткість, когерентність та хронологія життєвої історії, відокремлені від емоційного та змістовного наповнення, підкреслює її функцію як стабілізуючого, формального ядра ідентичності і є надзвичайно високою у учасниць дослідження.

Отримані результати дають можливість оцінити названі параметри та надати релевантний опис системи ідентичності українських жінок в умовах життєвих викликів, а також побудувати модель її гармонізації, спираючись на 5 ключовий аспекти інтегративної моделі ідентичності.

Список використаних джерел

1. Балл Г. О. (2017) *Раціогуманістична орієнтація в методології людинознавства: монографія*. Київ: СКД, 204.
2. McLean, K. C., Syed, M., Pasupathi, M., Adler, J. M., Dunlop, W. L., Drustrup, D., Fivush, R., Graci, M. E., Lilgendahl, J. P., Lodi-Smith, J., McAdams, D. P., & McCoy, T. P. (2020). *The empirical structure of narrative identity: The initial Big Three*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 119(4), 920–944.
3. Kuhn, M. H., & McPartland, T. S. (1954). *An empirical investigation of self-attitudes*. *American Sociological Review*, 19(1), 68–76.